

GPP4Growth

- Politikas kopsavilkums A3.2

Kas ir ZPI ?

Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) ir process, kura ietvaros valsts iestādes cenšas iepirkt preces, pakalpojumus un būvdarbus ar iespējami mazāku ietekmi uz vidi visā to dzīves ciklā, salīdzinot ar citā veidā iegūtām precēm, pakalpojumiem un darbiem ar tādu pašu primāro funkciju.

Kas ir GPP4Growth?

GPP4Growth apvieno deviņu valsts iestāžu pieredzi un praksi no visas ES, lai uzlabotu šo valsts iestāžu spēju īstenot politiku, kas veicina ekoloģiskus jauninājumus un videi draudzīgu izaugsmi ar "zaļo publisko iepirkumu" (ZPI). 14% no ES kopējā IKP patērē Eiropas valsts iestādes. Šo publisko izdevumu precēm, pakalpojumiem un darbiem kopējā paredzamā vērtība ir EUR 1,8 triljoni gadā. Šo būtisko valsts varas "pirkspēju" var izmantot, lai veicinātu eko inovācijas, resursu efektivitāti un videi draudzīgu izaugsmi, veicinot videi draudzīgas un ar resursu efektivitāti saistītas preces un pakalpojumus.

Kopsavilkuma atskaite par ekomarķējuma starpreģionālajiem semināriem un ZPI praksēm bez izņēmuma tiesībām

Kopsavilkums

Starpreģionālie semināri par ekomarķējumu un ZPI praksēm bez izņēmuma tiesībām notika 2018.gada maijā, Bulgārijā. Stara Zagora reģionālās ekonomiskās attīstības aģentūra (Regional Economic Development Agency of Stara Zagora (SZREDA)), kas ir partneris GPP4Growth programmas ietvaros, organizēja un vadīja semināru, kas notika vairāk, kā divas dienas.

Šis politikas kopsavilkums apkopo galvenos punktus saistībā ar trīs galvenajiem tematiem, kurus apmeklētāji apsprieda semināra laikā: 1) ekomarķējuma izmantošana ZPI procesā; 2) lietas izpēte, kas demonstrēs uzņēmējdarbību, kas ievieš ekomarķējuma sertificēšanu kā daļu no saviem piedāvājumiem, sarežģīto raksturu; un 3) faktori, kas ietekmē zaļo publisko iepirkumu prakšu apgūšanu valsts iestādēs (lielās un mazās). Politikas kopsavilkumā ir ieskicē politikas rekomendāciju kopumus, kas izriet no ieinteresēto personu aktivitātēm un diskusijām semināra laikā. Šīs rekomendācijas, ja tiks integrētas reģionālās politikas izstrādē, uzlabos zaļo konkursu ieviešanu, pārvaldību un izvērtēšanu GPP4Growth partneru reģionos.

Starpreģionālais seminārs

Starpreģionālo semināru apmeklēja dažādi pārstāvji no reģionālajām iestādēm no visiem deviņiem GPP4Growth partneru reģioniem un ar tiem saistītajām ieinteresētajām personām. 43 personas apmeklēja semināru 16.maijā un 25 personas apmeklēja 17.maijā.

Semināra mērķis bija atklāt GPP4Growth ieinteresētajām personām, kā izmantot ekomarķējumu, kas ir piemērots vides kritērijiem, un pārbaudīt atbilstību tehniskajai specifikācijai publiskajā iepirkumā, un kad pieprasīt ekomarķējumu, lai neradītu potenciālajiem solītājiem negodīgas priekšrocības vai trūkumus.

Iespēja dalīties pieredzē, ko piedāvā tādi semināri, kā šis, var samazināt līdzīgu darbu dublēšanos partneru reģionos un resursu izniekošanu. GPP4Growth partneri var redzēt, kas citiem partneriem ir darbojies saistībā ar ZPI politiku, un kas nav. Tādējādi tie var saņemt informētāku piekļuvi savas politikas attīstībā.

Starpreģionālajā seminārā tika iekļautas trīs dažādu veidu aktivitātes, lai atvieglotu zināšanu nodošanu un apmaiņu, kā arī iespēju veidošanu starp reģionālajiem iestāžu pārstāvjiem. Tās bija prezentācijas, diskusijas pie apaļā galdā un objektu apmeklējumi. Iekšējās iztaujāšanas sapulces, ko organizēja katra projekta partneris, kurās tika prezentēti un izplatīti katra partnera organizācijas ietvaros semināra galīgie apmācību rezultāti, ir "starpreģionālā semināra" modeļa noslēguma solis.

Divu dienu semināra ietvaros tika apspriesti daudzi svarīgi jautājumi attiecībā uz ZPI, tomēr starp tiem izceļas trīs temati, kas ir noderīgi minēt šīs politikas kopsavilkumā. Šeit ir izklāstītas galvenās zināšanas un ieguvumi, kas iegūti no šo tematu izpētes, ko veica ieinteresētās personas, kas apmeklēja semināru.

1. TEMATS: Ekomarķējuma izmantošana zaļajā publiskajā iepirkumā (ZPI)

Kas ir ekomarķējums?

‘Vides etiķetes’ vai ‘ekomarķējums’ ir brīvprātīga informācijas un sertifikācijas shēma, kas palīdz pircējiem pieņemt pirkuma lēmumus, sniedzot informāciju par produkta vai pakalpojuma vides kvalitāti un ekspluatācijas īpašībām. Ekomarķējums sniedz patērētājiem iespēju identificēt videi draudzīgus produktus, tajā pašā laikā arī mudinot tirgu ražot mazāk videi kaitīgus un ilgtspējīgākus produktus. Vispārīgi tiek uzskatīts, ka ekomarķējums sniedz objektivitātes garantiju, uzticamību un zinātnisko precizitāti, īpaši, ja sertificētājs ir trešā persona.

Ekomarķējumu var izmantot ZPI kontekstā, lai:

1. Definētu ražotajiem piegādātajiem produktiem vai pakalpojumiem vides kritērijus (t.i., tehnisko specifikāciju), balstoties uz prasībām, kas noteiktas uz marķējuma.
2. Pārbaudīt, ka produkti un pakalpojumi atbilst vides kritērijiem, kas noteikti konkursā, pieņemot marķējumu kā pierādījumu atbilstībai tehniskajai specifikācijai.
3. Noteikt prioritātes produktiem un pakalpojumiem, kas atbilst ar ekomarķējumu noteiktiem standartiem, nodrošinot spēcīgus atvieglojumus ražotājiem, kas pieņem zaļās prakses un piegādā patērētājiem izcilas kvalitātes ilgtspējīgas preses.

ES Direktīvas 2014/24/EU 43.punktā ir noteikti vairāki nosacījumi attiecībā uz ekomarķējumu, kas ir jāievēro, pirms valsts iestāde var izmantot konkrētu ekomarķējumu kā vērtēšanas kritēriju publiskā iepirkuma procesā.

Bažas attiecībā uz ekomarķējumu izmantošanu ZPI

Pastāv bažas, ka, pieprasot īpašu ekomarķējumu kā pierādījumu atbilstībai iepirkuma procesam, var radīt preferenciālu attieksmi attiecībā uz konkrētiem piegādātājiem. Lai no tā izvairītos, iepirkuma izsludinātājiem nevajadzētu pieprasīt piegādātājiem, lai to produkti vai pakalpojumi būtu reģistrēti atbilstoši kādai konkrētai ekomarķējuma shēmai. Piegādātājiem ir jābūt spējīgiem nodrošināt citus vides marķējumus, kas ir ekvivalenti prasībām, vai nodrošināt tehnisko dokumentāciju, kas uzrāda atbilstību nepieciešamajām vides specifikācijām.

Ekomarķējums pats par sevi var palīdzēt atrisināt šo jautājumu, sniedzot valsts iestāžu iepirkumu veicējiem informācijas avotu, kas var vadīt attiecīgās tehniskās specifikācijas tehnisko sagatavošanu un novērtēšanu zaļā konkursa ietvaros. Šāds informācijas avots palīdzētu arī valsts iestāžu iepirkumu veicējiem identificēt visilgtspējīgākos produktus vai pakalpojumus.

Ir svarīgi atcerēties, ka vispārīgi piedalīšanās ekomarķējuma shēmās ir brīvprātīga. Vienīgie gadījumi, kad iepirkuma veicējs var pieprasīt piegādātājiem sniegt konkrētu marķējumu, ir, kad to diktē valsts vai ES likumdošana, vai ja šāda prasība neizjauc kopējo konkurences procesu, jo marķējums ir vispārpieņemta prakse apspriestajā produktu kategorijā.

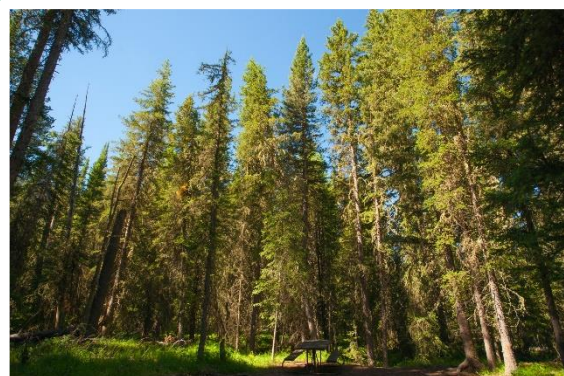
Ekomarķējums un ISO

Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO) ir klasificējusi vides marķējumu trīs plašās kategorijās:

1. Trešo personu sertificēti marķējumi, ar kuriem uzņēmums nodrošina, ka tā produkts atbilst vides standartiem, kurus izstrādājusi objektīva trešā persona;
2. Paš-deklarētas vides prasības, ar kurām uzņēmums izvirza pozitīvas vides prasības attiecībā uz saviem produktiem); -
3. Vienreizēji izdoti ekomarķējumi, ar kuriem tiek mērīti un paziņoti atsevišķi vides aspekti saistībā ar uzņēmuma produkta dzīvesciklu, piem., produkta oglekļa emisija.

2.TEMATS: Uzņēmējdarbības problēmas saistībā ar vides sertifikāciju (Sredna Gora AD lietas pētījums)

Uzņēmums: Katru gadu bulgāru mēbeļu ražotājs Sredna Gora AD pērk un apstrādā vairāk, kā 18,000 kubikmetrus bērza un priedes koka, kas nāk tikai no Bulgārijas mežiem. Uzņēmums vidēji saražo 2,500 krēslus dienā, un tas ir lielākais priedes koka krēslu piegādātājs IKEA Eiropā.

Problēma: 2013.gadā Sredna Gora AD saņēma Meža pārvaldības padomes (Forest Stewardship Council (FSC)) sertifikātu par atbildīgu meža pārvaldību un ietekmi uz vidi. Lai FSC marķējums būtu spēkā, standarts pieprasa, lai piegādes ķēdē tiktu sertificētas visas organizācijas. Tomēr praksē, kaut arī tās pašas ir sertificētas, daži apstrādes uzņēmumi (kā, piemēram, Sredna Gora AD) ne vienmēr var iegādāties sertificētu kokmateriālu, jo attiecīgajiem mežistrādes uzņēmumiem nav FSC sertifikāta. Tādējādi sertificētu piegāžu ķēdi pārtrauc mežistrādes uzņēmumi. Bulgārijā pašlaik atbilstoši FSC standartiem ir sertificēti tikai aptuveni 50% no mežistrādes uzņēmumiem. (Viens no Bulgārijas Meža izpildaģentūras stratēģiskajiem mērķiem ir pacelt šo sertificēto mežistrādes uzņēmumu līmeni 2019.gadā līdz 85%.)

Kādēļ tā ir problēma? Pašlaik pastāv reālas briesmas, ka Eiropas mēbeļu mazumtirdzniecības uzņēmumi var pārorientēt savu produkciju no Bulgārijas uz valstīm, kurās ir 100% sertificēti meži, un tādējādi uzskatot, ka tiem ir zems riska statuss. Tas radīs ievērojami negatīvu ietekmi uz mēbeļu ražotni Bulgārijā, un var izraisīt atsevišķu uzņēmumu, kā, piemēram, Sredna Gora AD, slēgšanu.

Kā GPP4Growth var palīdzēt: Gan vietējās ieinteresētās personas, kas prezentēja lietas pētījumu šajā seminārā, gan Bulgārijas Mežu izpildaģentūra, kas arī runāja ar grupu šajā starpreģionālajā seminārā, ir vienojušies, ka tiem ir nepieciešams sadarboties, lai izveidotu politikas izmaiņu piedāvājumu, lai virzītu šo problēmu un mēģinātu nodrošināt mēbeļu ražošanas sektora ilgtspējību Bulgārijā. Tas būs pozitīvs rezultāts, kas nāk tieši no starpreģionālā semināra un GPP4Growth projekta kopumā.

3.TEMATS: Faktori, kas ietekmē ZPI izprašanu valsts iestādēs (tajā skaitā izpratni no mazu iepirkumu izsludinātāju puses)

Faktori, kas ietekmē ZPI prakses izpratni valsts iestāžu iepirkumu izsludinātāju vidū, tika identificēti un apspriesti seminārā. Lai virzītu galvenos šo faktoru izraisītos jautājumus, tika ieteikts 'apvienotā iepirkuma' modelis (izklāstīts nākamajā lappusē). Faktori, kas ietekmē ZPI izpratni valsts iestādēs, ir sekojoši:

- Politiskais atbalsts institūciju līmenī (t.i., darbuzņēmējs) un valsts aģentūru, kas ir atbildīgas par publisko iepirkumu, līmenī.
- Piekļuve juridiskajai ekspertīzei, piemērojot vides kritērijus konkursos.
- Sadarbība starp iestādēm, lai apmainītos ar labākajām praksēm.
- Mīti par zaļā iepirkuma nepieciešamību, kas jāpārvar, kā, piemēram, populārais pieņēmums, ka "zaļš ir dārgāks", mīts, ko vada tikai iegādes cenas novērtējums, nevis produkta vai pakalpojuma pilna dzīvescikla izmaksas.
- Praktisko instrumentu un informācijas pieejamība.
- Publisko iepirkumu ekspertu un administratīvā personāla apmācība.
- Sistemātiska ieviešana un integrācija pārvaldības sistēmās, lai iespējotu decentralizētu lēmumu pieņemšanu.
- Iespēja/piekļuve skaidriem un pārbaudāmiem kritērijiem, kurus var ieviest konkursa dokumentācijā, tajā pašā laikā ievērojot ES iepirkumu direktīvas.
- Nelielu pašvaldību patēriņa un administratīvās jaudas zemais līmenis.

Kādēļ izmantot starpreģionālo semināru?

Kā INTERREG programma, dalīšanās ar zināšanām un pieredzi starp projekta partneriem ir kritiska GPP4Growth. Starpreģionālo semināru laikā projekta partneriem ir sniegta iespēja: gūt ieskatu un izpratni par politiskajām prioritātēm un iniciatīvām zaļā publiska iepirkuma nozares ietvaros; identificēt izaicinājumus un vajadzības, kas ir jāvirza savu rīcības plānu ieviešanas fāzē (GPP4Growth iniciatīvas 2.fāze) un nodrošināt galveno ieinteresēto personu dalību savu rīcības plānu izstrādē un veicināšanā.

Apvienotais iepirkums

Seminārā tika atzīmēts, ka apvienotais iepirkums virzītu daudzus jautājumus, kurus izvirza zemāk minētie faktori. "Apvienotais iepirkums" ir divu vai vairāku līgumslēdzēju iestāžu iepirkuma darbību apvienošana tā, ka dalībnieku iestāžu vārdā tiek publicēts un pārvaldīts tikai viens konkurss.

Šī modeļa publiskā iepirkuma ieguvumi ir sekojoši:

- Zemākas cenas videi draudzīgiem produktiem;
- Administratīvo izmaksu ietaupījumi (iespēja piedalīties mazākām pašvaldībām);
- Pieredzes un kompetences apvienošana;
- Iespējama zaļāku produktu ieviešana jaunos tirgos vai valstīs, piem., pārrobežu sadarbība;
- Instruments inovāciju virzīšanai.

Labs apvienotā iepirkuma piemērs ir Stokholmas pilsētas apvienotais iepirkums, iegādājoties elektriskos transportlīdzekļus. Šajā gadījumā konkursa procesu sastādīja 296 organizācijas (260 valsts un 36 privātās), Plānotais šī konsorcijs iegādes apjoms bija 1250 transportlīdzekļi gadā. Šajā gadījumā tika piedāvāti tikai divi atsevišķi līgumi, viens valsts organizācijām un viens privātajām organizācijām. Šī pieeja ietaupīja konkursa administrēšanas izmaksas, palielināja vispārīgo iepirkuma veicēja darījumu slēgšanas jaudu (kā rezultātā tika iegūta zemāka cena) un ļāva mazākām pašvaldībām piedalīties iepirkuma procesā.

Politikas rekomendācijas

- Izstrādāt valsts rīcības plānu, kas izcels galvenās darbības un pasākumus zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai.

Attiecībā uz zaļo kritēriju piemērošanu publiskajos konkursos:

- Publiskajiem konkursiem piemērojiet uzraudzības metodes, kas pieļauj datu apkopošanu, informācijas izplatīšanu un nepārtrauktu iepirkuma procesa novērtēšanu.
- Paplašiniet zaļo kritēriju pielietošanu, pārvarot kļūdainus pieņēmumus, kas bieži vien rada tirgus izkropļojumus.
- Padariet zaļo kritēriju ieviešanu publiskajā iepirkumā par obligātu.
- Sekmējiet jaudas veidošanu valsts sektora darbiniekiem saistībā ar kritēriju piemērošanu publiskajiem konkursiem.
- Paplašiniet produktu, darvu un pakalpojumu kategorijas, kurām var piemērot zaļos kritērijus.
- Izstrādājiet rīkus un krājumus, lai atvieglotu zaļo kritēriju piemērošanu, kā, piemēram, zaļo produktu datubāze.
- Izstrādājiet atbalsta sistēmas publiskajiem pircējiem un piegādātājiem, lai atvieglotu preču/pakalpojumu tīkla izveidi un ražošanu.

Attiecībā uz zaļo publisko iepirkumu (ZPI) procesu uzraudzību:

- Izveidojiet vienotu līgumslēdzēju iestāžu katalogu, kas uzrāda, ciktāl tās publiskajos iepirkumos izmanto zaļos kritērijus.
- Izstrādājiet 'uzņēmumu izsekošanas' datubāzi dalībai publiskajos iepirkumos un it īpaši zaļajos konkursos.
- Izstrādājiet lietotājam draudzīgu, precīzu reģionu aptverošu uzraudzības sistēmu, lai izmērītu zaļo līgumu skaitu un vērtību.
- Periodiski veikt kvalitatīvus pārskatus par ZPI datiem, lai identificētu un uzraudzītu vides un ekonomiskos sasniegumus, labākās prakses, šķēršļus, trūkumus, nepieciešamās korekcijas un iespējas.
- Izveidojiet centralizētu portālu zaļajiem iepirkumiem, kur tiks publicēti visi publisko konkursu aicinājumi, un ieinteresētajām pusēm būs piekļuve iepirkuma informācijai.

Attiecībā uz tīklošanu ar ZPI ieinteresētajām personām:

- Organizējiet apmācību seminārus, kas iepazīstina valsts sektora darbiniekus un MVU ar ZPI procesiem un prasībām
- Izstrādājiet apmācību materiālus, piemēram, rokasgrāmatas, prezentācijas un videomateriālus, lai palielinātu valsts administrācijas personāla, t.i., iepirkumu izsludinātāju, spējas.
- Organizējiet pasākumus, lai atvieglotu informācijas apmaiņu starp "zaļajiem" piegādātājiem un valsts pārvaldēm.

JAUTĀJUMI

Kontaktpersona:

Komunikācijas, klimata
pārmaiņu un vides
departaments

Adrese:
Newtown Road, Wexford,
Īrija

Tālrunis: 01 6782570

E-pasts:
gpp@dccae.gov.ie

Papildu informācija

Šo politikas kopsavilkumu sniedz Īrijas Republikas Komunikāciju, klimata darbības un vides departaments / Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, un tas ir balstīts uz atskaiti, ko sagatavoja Stara Zagora Regional Economic Development Agency (SZREDA), GPP4Growth partneris. Pilna atskaite tiek saukta 'Kopsavilkuma atskaite par ekomarķējuma starpreģionālajiem semināriem un ZPI praksēm bez izņēmuma tiesībām', un tā ir pieejama pēc pieprasījuma.

Lai iegūtu vairāk informācijas par GPP4Growth, apmeklējiet

www.interregeurope.eu/gpp4growth